

Tilsynsrapport

PrintSøk på siden

Rapport fra tilsyn med Malvik kommunes langsiktige og systematiske arbeid etter folkehelseloven for å fremme barn og unges psykiske helse 2024

Tidsrom for tilsynsbesøket:

14.2.2024 - 30.6.2024

Statsforvalteren i Trøndelag 23.08.2024

Innholdsfortegnelse

- [1. Tilsynets tema og formål](#)
- [2. Gjennomføring](#)
- [3. Aktuelt lovgrunnlag for tilsynet](#)
- [4. Beskrivelse av kommunens arbeide med det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet med å fremme god psykisk helse hos barn og unge](#)
- [5. Statsforvalterens tilbakemelding og kommentar](#)
- [Vedlegg: Gjennomføring av tilsynet](#)
- [Alle tilsynsrapporter fra dette landsomfattende tilsynet](#)

Åpne innholdsfortegnelse1. Tilsynets tema og formål2. Gjennomføring3. Aktuelt lovgrunnlag for tilsynet4. Beskrivelse av kommunens arbeide med det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet med å fremme god psykisk helse hos barn og unge5. Statsforvalterens tilbakemelding og kommentarVedlegg: Gjennomføring av tilsynetAlle tilsynsrapporter fra dette landsomfattende tilsynet1. Tilsynets tema og formål

Tilsynet ble gjennomført i tidsrommet fra 14.2.2024 til 30.6.2024 og er et ledd i et landsomfattende tilsyn initiert av Statens helsetilsyn.

Statsforvalteren undersøkte i hvilken grad kommunen arbeider i tråd med forventningene til det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet i henhold til folkehelseloven §§ 5-7 og § 30. Det vises til formålet i folkehelseloven § 1, som lyder:

«Formålet med denne loven er å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller. Folkehelsearbeidet skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse. Loven skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.»

Tilsynet startet med en spørreundersøkelse til samtlige kommuner i landet. Malvik kommune ble valgt ut for intervjuer for mer utfyllende informasjon.

Eventuelle kommentar til faktagrunnlaget bes sendt Statsforvalteren innen 15.8.2024

1. Tilsynets tema og formål

Tema for tilsynet er kommunens langsiktige og systematiske folkehelsearbeid for å fremme god psykisk helse hos barn og unge. Tilsynet er avgrenset til folkehelselovens §§5, 6, 7 og 30. Målgruppen for tilsynets tema er avgrenset til barn og unge 0-18 år.

Det er mange undersøkelser som viser en økt forekomst av psykisk uhelse hos barn og unge. Tidlig innsats er viktig i et folkehelseperspektiv, og for å bidra til et bærekraftig samfunn på sikt. Temaet understøtter også regjeringens satsing på å fremme psykisk helse og livskvalitet jf. Folkehelsemeldinga (Meld. St. 15 (2022-2023)).

Gjennom tilsynet vil vi få et landsomfattende tilstandsbilde av om kommunene har oversikt over barn og unges helsetilstand og faktorer i oppvekst- og levekårsforhold som påvirker deres psykiske helse, om dette gjenspeiles i kommunens planarbeid og om det følges opp med relevante tiltak.

2. Gjennomføring

Første del av tilsynet var i form av et spørreskjema til alle landets kommuner. På bakgrunn av dette, og lokalkunnskap, har statsforvalteren valgt ut noen kommuner for dybdeintervjuer. Hensikten er å få en bedre innsikt i og forståelse av om, og hvordan, kommunen ivaretar det langsiktige og systematiske arbeidet for å fremme barn og unges psykiske helse, og om det er forankret i ledelsen.

Rapporten bygger på informasjonen som er kommet frem gjennom spørreundersøkelse, aktuelle dokumenter og samtaler med ledere og medarbeidere i ulike sektorer. Vi har også hatt møter med et utvalg av barn og unge. Av hensyn til anonymitet gjengis ikke deres uttalelser eksplisitt. Referat fra samtalene sendes anonymt til Helsetilsynet sammen med kopi av rapporten for oppsummering på landsbasis.

3. Aktuelt lovgrunnlag for tilsynet

Statsforvalterens hjemmel til å føre tilsyn med kommunens folkehelsearbeid følger av folkehelseloven § 31. Det følger av bestemmelsen at statsforvalteren skal føre tilsyn med lovligheten av kommunens og fylkeskommunens oppfyllelse av plikter pålagt i eller i medhold av folkehelseloven §§ 4 til 9, 20, 21 og 27 til 30 og kommuneloven § 25-1. Reglene i kommuneloven kapittel 30 gjelder for denne tilsynsvirksomheten.

Med utgangspunkt i folkehelselovens krav, har statsforvalter undersøkt kommunens langsiktige og strategiske arbeid for å fremme god psykisk helse for barn og unge. Det skal ikke konkluderes med lovbrudd eller ikke i dette tilsynet. Vi vil imidlertid gi en vurdering av i hvilken grad kommunen arbeider i tråd med forventningene til det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet i folkehelseloven §§ 5-7 og § 30.

4. Beskrivelse av kommunens arbeide med det langsiktige og systematiske folkehelsearbeidet med å fremme god psykisk helse hos barn og unge

Malvik kommune er en middels stor kommune i Trøndelag. Kommunen ligger mellom Stjørdal kommune med Trondheim lufthavn og Trondheim kommune. Kommunen har tre tettsteder hhv. Hommelvik, Vikhammer og Sveberg. Befolkningen er økende i antall innbyggere fra 13498 i 2014 til 14783 i 2024. Befolkningen har blitt eldre mens antall yngre 0-19 år er relativt stabilt. Ca. 10 % av befolkningen er innvandrere. Andel aleneboende er økende i kommunen.

Malvik har et høyt utdanningsnivå blant sine innbyggere (38,4%) mot landsbasis på 36,9%, likevel er det en lavere andel ungdommer som fullfører videregående, spesielt yrkesfaglig utdanning, enn fylkesgjennomsnittet.

Kommunen har kopi av egne svar fra spørreundersøkelsen knytta til tilsynet med kommunens arbeid med folkehelse, herunder tema barn og unges psykiske helse.

Statsforvalteren har hatt tilgjennomsyn aktuelle dokumenter som kommunen har oversendt (se vedlegg). Det har også vært gjennomført samtaler med representanter for tilsynets målgruppe. I samtalen med barn og unges representanter møtte 6 ungdommer i alderen omtrent 14-17 år. Disse representerte elevråd ved en ungdomsskole, en videregående skole samt ungdomsrådet.

Det ble gjennomført intervjuer med 10 ansatte i kommunen. Samtalene ble gjennomført med tilstedeværende møte med henholdsvis kommunens øverste ledere (Ordfører og kommunedirektør) deretter kommunalsjefer og sist virksomhetsledere.

Statsforvalteren har følgende funn etter dokumentgjennomgang og intervju etter:

Folkehelselovens § 5 Oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer i kommunen

Kommunen skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen og de positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Oversikten skal blant annet baseres på:

- a. opplysninger som statlige helsemyndigheter og fylkeskommunen gjør tilgjengelig etter §§ 20 og 25,
- b. kunnskap fra de kommunale helse- og omsorgstjenestene, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-3 og
- c. kunnskap om faktorer og utviklingstrekk i miljø og lokalsamfunn som kan ha innvirkning på befolkningens helse.

Oversikten skal være skriftlig og identifisere folkehelseutfordringene i kommunen, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Kommunen skal særlig være oppmerksom på trekk ved utviklingen som kan skape eller opprettholde sosiale eller helsemessige problemer eller sosiale helseforskjeller.

Kommunens oversiktsdokument betegnes som kommunens kunnskapsgrunnlag om folkehelsen i Malvik og er digitalt i systemet «Framsikt». Dokumentet holdes løpende oppdatert, sist nå i 2024 da dokumentet ble gjennomgått av lederteam.

Hovedutfordringer er i henhold til oversiktsdokumentet psykisk helse spesielt barn, unge og unge voksne, inkludert utenforskap. Det er flere i kommunen enn landet og fylket for øvrig som har psykiske symptomer og lidelser. Det er også flere registrert innbyggere 15-29 år som faller inn under kategorien utenforskap (NEET).

Det er økende sosioøkonomiske ulikheter i befolkningen. Området Sveberg har 6te høyeste medianinntekt i landet noe som bidrar til forskjellene. Gjennom intervjuet fremkommer det at kommunen har fokus på de store sosioøkonomiske forskjellene i kommunen.

Det er også søkelys på overganger i skoler. Det er bredde i aktivitets- og lavterskeltilbud. Kommunen preges av mye frivillighet og aktive idrettslag. Dette er viktig med tanke på å forebygge psykisk uhelse og utenforskap. Kommunen får tilbakemeldinger fra barn og unge via

SLT-koordinator. Sistnevnte er viktig sett i lys av utfordringer knytta økt rusmisbruk og spesielt narkotikabruk hos unge.

Kommunen har etablert et tverrsektorielt folkehelsesteam fra januar 2024 hvor kommuneoverlegen også er bidragsyter. Teamet skal ivareta det systematiske folkehelsearbeidet.

Kommuneoverlege og/eller annen samfunnsmedisinsk kompetanse har ikke medvirket i utarbeidelsen av gjeldende oversiktsdokument, men vil bidra inn i folkehelsesteam og utforming av tiltak fremover.

Statsforvalteren vurderer at oversiktsdokumentet fremstår som relevant ut fra kommunens utfordringer.

Folkehelseloven § 6 Mål og planlegging

Oversikten etter § 5 annet ledd skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1.

Kommunen skal i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygningsloven kapittel 11 fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet som er egnet til å møte de utfordringer kommunen står overfor med utgangspunkt i oversikten etter § 5 annet ledd.

Oversiktsdokumentet over folkehelsestilstand og påvirkningsfaktorer er et av flere grunnlagsdokumenter for arbeidet med kommunens planstrategi (2020-2023). Barn og unges oppvekstvilkår tematisert i planstrategien sammen med folkehelse og livskvalitet. Det er også laget en oversikt over oppfølging av vedtak i planstrategi 2016-2020 for å få en status på det som ble besluttet i 2016.

Kommuneplanens samfunnsdel (2018-2030) har inkludert mål om folkehelsesatsninger bla. i at man skal kunne velge å leve sunt, herunder utjevning av sosiale ulikheter, tilgang til friluftsliv og grønne områder. Innspill fra skolestartere og ungdomsskoleelever er tatt med og peker på medvirkning i prosessen.

Dokumenter som inngår i kommunens folkehelsearbeid er Handlingsplan mot mobbing (2016, revidert oktober 2021), Handlingsplan for psykososialt barnehagemiljø og Strategi for språk, lesing og skrivning i barnehage og skole. Plan for forebyggende arbeid rettet mot barn og unge i Malvik kommune (2023) viser til sammenhenger i kommuneplanens samfunnsdel.

Kommunen har vurdert funn i oversikten og trekker frem at de ser konsekvensen av tidligere boligpolitikk og helse/sosioøkonomiske gradienter. Kommunens arealplan (2018-2030) skal rulleres og det vektlegges boligpolitikk sammen med muligheter til å bevege seg, sykle, nærhet og tilgjengelighet til skole.

Prosjektet «Psykt bra i Malvik» var en del av program for folkehelse 2017-2023. Prosjektet er forankret i kommuneplanens samfunnsdel der et av målene er at kommunen skal være en pådriver i helhetlig og framtidsrettet samfunnsplanlegging ved å vektlegge helsefremmende tiltak, bidra til inkludering, utjevning av sosiale helseforskjeller og legge til rette for god psykisk helse. I kommunens handlings- og økonomiplan vises det til målet om felles tverretattlig og tverrfaglig innsats på tvers av sektorene for bl.a. å styrke barn og unges oppvekstvilkår og forhindre omsorgsovertakelse

Statsforvalteren vurderer at tiltakene henger sammen med identifiserte utfordringer i folkehelseoversikten. Evaluering av tiltak og behov for endringer tas opp i årsrapporten.

Folkehelseloven § 7 folkehelseiltak

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk.

Igangsatte tiltak i kommunen er i samsvar med identifiserte folkehelseutfordringer knytta til barn og unges psykiske helse. I nevnte Plan for forebyggende arbeid rettet mot barn og unge i Malvik kommune er det nevnt satsninger som SLT team, småbarns team i barnehager, utvidet ressursteam, rutiner for overganger mellom barnehage og skole. I forbindelse med fornyelse av læreplanverket i 2020 har skolene tatt inn tre tverrfaglige temaer: Demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling og folkehelse og livsmestring.

Kommunen har etablert rask psykisk helsehjelp og LOS funksjon i skolen rette mot ufrivillig skolefravær i 2023. Malvikhjelpa er nyetablert som et gratis lavterskeltilbud uten henvisning der målgruppa er barn og unge, gravide, foreldre og familier. Kommunen bruker BTI og stafettlogg. Ungdomshusene er arena for mestring og samhold, gratis mat og aktiviteter. Sommer- og Vinter Malvik er et kommunalt lavterskeltilbud arrangert av virksomhet kultur, i nært samarbeid med skole, NAV og Barne- og familietjenesten som også treffer utfordringen med sosial ulikhet.

Malvik kommune har i 2023 hatt spesiell oppmerksomhet på vurderinger av barnets beste i alle saker.

I 2023 var kommunen også med i prosjektet KUPI, som står for kultur og ungdom i planlegging og involvering. KUPI handler om ungdommers rett til medvirkning i planarbeidet i kommunen, og kommunen har jobbet med å utvikle en strukturert modell for denne prosessen.

NAV Malvik kartleggingsteam for raskere avklaring av behov jf. «Ungdomsgarantien»

Kommunen har til hensikt å lage mål og strategier ut fra det nye oversiktsdokumentet for folkehelse. Disse skal være mer felles og tverrsektorielle og ikke sektorvis. I intervjuet fremkommer at tiltakene er med i økonomiplanen, men at det er utfordrende å få disse til å henge sammen og være konkrete nok – noe som kunne vært til hjelp i evaluering av tiltakene.

Folkehelseloven § 30 Internkontroll

Kommunen og fylkeskommunen skal ha internkontroll etter reglene i kommuneloven § 25-1 med krav fastsatt i eller i medhold av denne loven.

Kommunen er kjent med at de ikke har hatt gode nok rutiner for evaluering av det systematiske folkehelsearbeidet og tiltak før rullering av planarbeidet selv om folkehelsearbeidet inngår i sektorenes beskrivelse av tjenesteutførelser i årsmeldingene. Kommunen mener dette skyldes at de ikke har hatt rett person på rett sted og mener evaluering av det systematiske folkehelsearbeidet kan foregå gjennom ledergruppemøter og f.eks. virksomhetsmøter som intern-evaluering av folkehelsearbeidet. Videre vil evaluering kunne kobles på kommunens eksisterende internkontrollsystem i Framsikt.

Folkehelseteamet er i gang med å utarbeide rutiner for det systematiske folkehelsearbeidet, bla. et årshjul, evaluering og internkontroll. Formålet er å løfte folkehelse til et felles ansvar og ikke bare være under helse og velferd. Folkehelsearbeidet følges opp av ledelsen.

Medvirkning

Kommunen har i 2024 tydeliggjort praksis for medvirkningsrådene (brugerutvalg, eldreråd og ungdomsråd) for å sikre og dokumentere at medvirkning er ivaretatt.

Kommunen skal rullere sin arealdel høst 2024 hvor det planlegges for medvirkning av barn og unge gjennom Ungdomsrådet med workshop.

Ungdomsrådet og elevråd ved skoler får la seg høre som i reguleringsplaner, det arrangeres bla. «åpent kontor» og drømmekontor ved biblioteket som metode.

Kommunen får også innspill til sine planer fra SLT-kontakten indirekte fra barn og unge.

5. Statsforvalterens tilbakemelding og kommentar

Folkehelseloven skal bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevne sosiale helseforskjeller. Folkehelseloven skal danne et grunnlag for bedre samordning av folkehelsearbeid på tvers av sektorer og mellom kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter. Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.

Det ble ikke konkludert med lovbrudd eller ikke i tilsynet. Med utgangspunkt i folkehelselovens krav, har statsforvalter undersøkt kommunens langsiktige og strategiske arbeid for å fremme god psykisk helse for barn og unge, og vil gi en tilbakemelding på dette. Tilbakemeldingen bygger på informasjon fra spørreundersøkelsen, kommunale dokumenter (se vedlegg) og intervjuer.

I tilsynet har statsforvalteren undersøkt om kommunen;

- Har oversikt over positive og negative faktorer som kan påvirke barn og unges psykiske
- Følger opp oversikten i planarbeidet med mål, strategier og utbedrende
- Iverksetter nødvendige tiltak for å møte utfordringene for barn og unges psykiske

Statsforvaltere mener at hvis kommunen utarbeidet og implementerer prosedyrer for internkontroll og evaluering av kommunens folkehelsearbeid, herunder tiltak, så vil kommunen forbedre det systematiske folkehelsearbeidet for å oppnå bedre helseutfall for sine innbyggere.

Oppdatert folkehelseoversikt bør legges til grunn ved utforming av ny planstrategi.

Vedlegg: Gjennomføring av tilsynet

I dette vedlegget omtaler vi hvordan tilsynet ble gjennomført, og hvem som deltok.

Orientering om tilsyn etter folkehelseloven ble sendt alle kommuner i fylket 21.22.2023 og varsel om oppstart av tilsynet ble sendt 29.01.2024. Varsel om dybdeintervju ble sendt utvalgte kommuner 26.04.2024.

Tilsynsbesøket ble gjennomført i Malvik kommune 14.6.2024. Dokumenter var tilsendt og gjennomgått på forhånd.

Følgende dokumenter ble gjennomgått og vurdert som relevante for tilsynet:

Plan/dokumenter	Gyldig fra	Gyldig til
Oversiktsdokument folkehelse <i>Kunnskapsgrunnlag om folkehelsen i Malvik</i>	2024	-
Folkehelseoversikt (framsikt.net)		
Planstrategi <i>Styringsdokument for kommunens tjenesteyting</i>	2020	2023
Kommuneplan, samfunnsdel <i>Styringsdokument for kommunens tjenesteyting</i>	2018	2030
Kommuneplan, arealdel <i>Styringsdokument for kommunens tjenesteyting</i>	2018	2030
Overordnet strategi for H/V-området <i>Styringsdokument for kommunens tjenesteyting</i>	2022	2040
« Handlingsplan mot mobbing » 2016 (revidert okt. 2021)	2021	-
« Strategi for språk, lesing og skriving i barnehage og skole »	udatert	-
« Handlingsplan for psykososialt barnehagemiljø »	Des. 2023	-
« Informasjon om folkehelseteamet, inkludert mandat »	2023?	-
Informasjonsskriv som angir folkehelseteamets rolle og mandat		
« Årshjul for kommunens folkehelsearbeid » <i>Beskriver oppgaver og ansvar i folkehelsearbeidet</i>	2024	-
Årsrapport 2022 Folkehelsearbeid inngår i sektorenes beskrivelse av tjenesteutførelser	-	-
Årsmelding 2023 Folkehelsearbeid inngår i sektorenes beskrivelse av tjenesteutførelser.	-	-
« Plan for forebyggende arbeid rettet mot barn og unge i Malvik kommune » <i>Planen har et spesielt fokus på å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer, men berører naturlig nok også generelt psykisk helsearbeid for barn og unge</i>	udatert	-
« Veien frem til Malvikhjelpe » Beskriver kommunens oppfølging av barn, unge, og deres familier, relatert til føringene i nasjonal veileder for psykisk helsearbeid barn og unge	-	-

Følgende dokumenter ble gjennomgått og vurdert som relevante for tilsynet:

Plan/dokumenter	Gyldig fra	Gyldig til
Praksis for medvirkningsråd i kommunen	2024	

I tabellen under gir vi en oversikt over hvem som ble intervjuet.

Ikke publisert her

Disse deltok fra tilsynsmyndigheten

- fylkeslege Kristine Asmervik, Helse- og omsorgsavdelingen Statsforvalteren i Trøndelag, tilsynsleder.
- Underdirektør Bente Kne Haugdahl, seksjon utvikling, Helse- og omsorgsavdelingen Statsforvalteren i Trøndelag,
- Seniorrådgiver Reidun Korssjøen, Oppvekst- og velferdsavdelingen, Statsforvalteren i Trøndelag,

Med hilsen

Jan Vaage (e.f.)
avdelingsdirektør
Statsforvalteren

Kristine Asmervik
assisterende fylkeslege
Statsforvalteren

Alle tilsynsrapporter fra dette landsomfattende tilsynet

[2024 Folkehelsearbeidet til kommunen for å fremme god psykisk helse hos barn og unge](#)